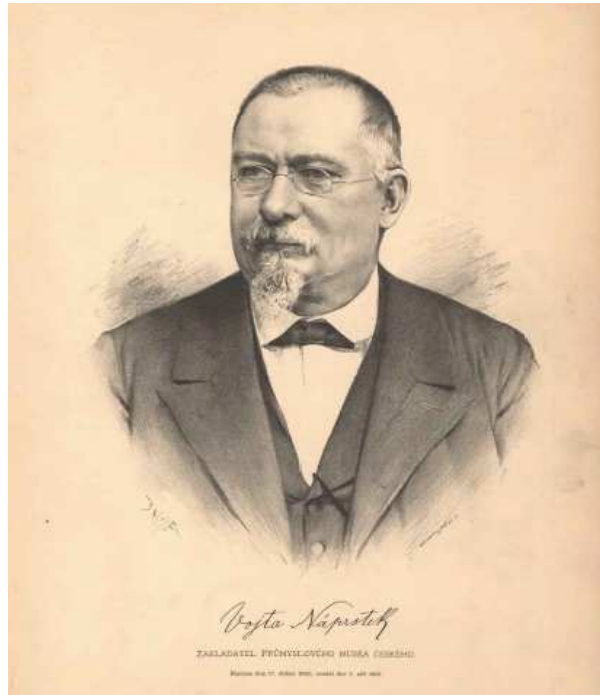

Vojtěch Náprstek

Vojtěch Náprstek (původním jménem Adalbert Fingerhut), významný český vlastenec, národopisec a mecenáš se narodil 17.dubna 1826 v Praze na Uhelném trhu, kde byl jeho otec Antonín Fingerhut sládkem v pivovaru.

Rodiče si později koupili dům U Halánků na Betlémském náměstí, kde zřídili pivovar, vinopalnu a hostinec. Když jeho otec zemřel, starala se o oba syny i o podnik paní Anna Fingerhutová.

Mládí prožila v bídě, ale byla to výjimečná a silná osobnost, která se díky své pracovitosti nakonec stala jednou z nejbohatších pražských podnikatelek. Rodinný majetek využívala i k dobročinnosti a velmi dbala na vzdělání svých dětí.

Starší Ferdinand měl zdědit pivovar a byl proto po studiích na zkušené v západní Evropě, mladší Vojtěch studoval v Praze na Akademickém gymnáziu. Již od dětství projevoval zájem o cizí kultury a chtěl studovat orientalistiku, ale na přání matky nastoupil na právnickou fakultu vídeňské university. Brzy se zapojil do krajanského života, organizoval české besedy, bály i přednášky.

Studium práv ale nedokončil, protože se příliš aktivně zúčastnil revolučního roku 1848 a povstání v Praze i ve Vídni. Před hrozbou vězení, možná i trestu smrti, utekl i se svou přítelkyní Tinkou Krákorovou přes Vratislav do Berlína a Hamburku a odtud lodí do Ameriky. Svůj odjezd do poslední chvíle tajil a zanechal po sobě dluhy, které musela paní Anna zaplatit.

V Americe se živil různě, nakonec si vybudoval knihkupectví v Milwaukee ve Wiskonsinu a jeho podnik se stal významným krajanským střediskem a základnou podporující české emigranty.

Na konci svého pobytu v USA byl členem vládní expedice, která měla prozkoumat indiánské kmeny, zejména kmen Dakotů. Od nich přivezl první exponáty a to se pravděpodobně stalo podnětem pro jeho další národopisnou činnost, studium etnografie a pro založení etnografické sbírky. Za svého pobytu v Americe si ale hlavně přinesl praktické poznatky o humanismu, o důležitosti průmyslu, obchodu a pokroku řemesel, o novinkách v zařízení domácnosti, důležitosti výstav a populárních přednášek, o emancipaci žen a významu cestování

V roce 1858 se vrátil přes Paříž do Prahy (sám, bez Tinky, ta se mezitím v Americe provdala), když mu matka vymohla amnestii. Měl se sice podílet na vedení podniku, ale věnoval se více svým zálibám a tak podnik vedla paní Anna spolu s jeho starším bratrem Ferdinandem až do své smrti.

Jeho dům se stal jedním z kulturních a vzdělávacích center české inteligence a pražského společenského života, kde se scházely přední osobnosti tehdejšího politického i kulturního života - spisovatelé, vědci i cestovatelé. Brzy se stal jednou z vůdčích osobností národního života. Jako výborný organizátor stál u zrodu řady českých organizací, zabýval se osvětovou činností a prosazoval vzdělání a emancipaci žen.

Dům U Halánků, na Betlémském náměstí, dnes sídlo Náprstkova muzea

Významným činem bylo založení knihovny, která se stala střediskem vzdělanosti a místem debat a přednášek. Jejich tématem byly mimo jiné i významné akce, např. založení nových českých novin, expozice Zemské jubilejní výstavy, Národopisné výstavy a jiné. Novoroční dýchánky „U Halánků“ se staly velkou společenskou událostí a přispěly k zavedení Nového roku jako svátku u nás.

Udržoval kontakty s řadou Čechů žijících v zahraničí. Jeho sbírky se stále rozrůstaly a proto v roce 1862 dal přestavět svůj dům na „České průmyslové muzeum“. Jeho cílem mělo být zejména představení technických novinek, podpora průmyslové výroby a podnikání, zavedení telefonu či plynofikace domácností. Původní účel muzea přinášet lidem praktické ukázky pokroku se postupně měnil na rostoucí národopisné sbírky.

Přispěvateli do jeho sbírek byli například cestovatelé Holub, Kořenský, Vráz a další. V roce 1866, když už původní dům nestačil, dal postavit novou budovu, která dodnes nese jméno svého zakladatele.

Ve svém úsilí o emancipaci žen poukazoval na potřebu duševního vzdělání žen, na pokrok v domácích pracích a na zlepšení postavení žen v zaměstnání. Náprstek zastával názor, že pokud budou mít ženy dostatek času a možností rozvíjet své vzdělání a intelekt, bude z toho mít prospěch celá společnost.

Počátkem roku 1865 došlo za přispění Karoliny Světlé k založení „Amerického klubu dam“. Cílem klubu byla propagace duševního vzdělání a emancipace žen, šíření pokroku (Náprstek v něm předvedl např. první šicí stroj a bubnovou pračku), podpora dobročinnosti a péče o mládež a další obecné prospěšné činnosti .

K přednáškách zval významné osobnosti J. E. Purkyněho, A. Svojsíka, M. Tyrše, a později i T. G. Masaryka. Brzy v něm začaly přednášet i ženy – K. Světlá a první české lékařky: Anna Bayerové, a Anna Honzákové (první z nich studovala ve Švýcarsku, druhá už v Praze).

Z několika žen, které klub navštěvovaly, se staly první učitelky, ošetřovatelky, poštovní úřednice, a to přispělo k otevření dalších nových profesí pro ženy. Jako zajímavost se uvádí, že se v něm také objevil u nás první vánoční stromek .

Náprstek byl i veřejně činný. Jako komunální politik ve sboru obecních starších města Prahy (1873–1894) a městské rady (1881–1892) podporoval a prosazoval projekty v oblasti školství, zdravotnictví a životních podmínek v Praze a usiloval o šíření osvětové činnosti a povznesení řemesel.

V roce 1888, spolu se sokolským funkcionářem V. Kurzem, založil Klub českých turistů a stal se jeho prvním předsedou a hlavním mecenášem. Díky jeho organizačnímu úsilí a schopnostem dokázal klub brzy po svém založení zorganizovat a získat prostředky na tak významnou aktivitu, jakou byla stavba Petřínské rozhledny a lanové dráhy.

V roce 1894 se spolu s dalšími významnými osobnostmi stal rovněž zakladatelem České společnosti zeměvědné (dnešní České geografické společnosti).

Technicko-průmyslové zaměření muzea však postupně začaly vytlačovat národopisné sbírky. Muzeum a jeho knihovna bylo přední českou institucí zaměřenou na mimoevropské kultury, ale i např. na život krajanů v zahraničí, a v roce 1866, když původní budova pivovaru a vinopalny přestala postačovat výstavním a depozitním potřebám, dal Náprstek přistavět na svou dobu velmi moderní muzejní budovu, která svému účelu slouží podnes.

S budováním muzea mu velmi pomohla jeho žena Josefa, kterou znal už od svého návratu z Ameriky, kdy ještě sloužila v domě U Halánků. Svůj vztah před paní Annou dlouho tajili a k jejich svatbě došlo až dva roky po její smrti v roce 1875. Muzeum, pro jehož provoz vytvořil soběstačnou nadaci, rovněž Náprsek odkázal své sbírky i knihovnu (obsahující 46 000 svazků) a další dokumenty (mj. na 18 000 fotografií). Po jeho smrti se muzeum soustředilo na sbírky národopisné a po 2. světové válce je jeho aktivita zaměřena pouze na mimoevropské kultury.

Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur dnes patří ke stálým expozicím pražského Národního muzea. Muzeum má velmi obsáhlý sbírkový fond, z něhož je pro veřejnost zpřístupněna pouze jeho malá část. V budově je veřejná knihovna, studovna a výstavní sítě se stálými expozicemi indiánských kultur Severní a Jižní Ameriky a kultur Austrálie a Oceánie. Muzeum mělo od roku 1977 i svou pobočku v zámku Liběchov na Mělnicku, kde byla umístěna expozice asijských kultur. V roce 2002 bylo přízemí zámku zaplaveno při povodních a muzeum již zůstalo uzavřené.

Vojta Náprstek zemřel v Praze 2.9.1894 a jako jeden z prvních Čechů si přál být zpopelněn. To tehdejší rakousko-uherské zákony neumožňovaly a proto jeho ostatky byly převezeny ke zpopelnění do krematoria v Gothě v Sasku. Urna s jeho popelem je uložena v budově musea, které založil.

Vypracoval: ing. Jiří Valenta